

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane „ „ „ „ pe 1/2 an 5 „ „ România și stătinătate pe an 14 franc „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane</p>	<p>Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la ADMINISTRATIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș.</p>
---	---	--

Cuvântarea

Metropolitului din Blaj în Ancheta școlară

Înainte cu trei luni s'a sfârșit acea luptă de proporții nespuse de mari, prin care s'a dus în deplinire în Franța secularizarea instrucțiunii. Lupta aceasta de abea credem, că s'a fi sfârșit, pentru că acolo au esilat zeci de mii de bărbați de specialitate, cari până aci mult au lucrat pentru promovarea intereselor patriei. În Germania, cu deosebire în Stuttgart, chiar acum decurg pertractările, pentru regularea instrucțiunii poporale și a dreptului de control, ce ar fi de a se exerceria din partea statului. Aceste doane curente: din Franța și Germania, sunt cu totul opuse, întru cât în Germania față de controla, ce o exerciază biserica asupra instrucțiunii poporale, statul se poartă mult mai conciliant, până când în Franța, deși e stat unitar, deși nu permit, ca cei din Normandia, Bretagne și Celtii să învețe în școala poporală în limba lor, ba nu permit nici aceea, că să se facă catechisarea în limba celtică, deși le-au succes a contopfi feluritele rase, totuș față de școală au folosit măsuri foarte voinice. Aceasta arată, cum că limba unitară în stat nu e suficientă spre a se putea înțelege, ci au trebuit să recurgă la mijloace, pe cari celelalte state nu ar fi îndrăznit a le folosi. Douzeci de mii și mai bine e numărul acelor bărbați de școală, pe cari i-au esilat din țară. Din această cauză aflu de lucru foarte natural, că Înaltul Guvern urmărește instrucția poporală cu osăbită atențiune și prin proiectul, ce ni s'a comunicat, doresce să pună în praxă atari reforme, pe cari le crede de necesare în interesul patriei și în scopul, ca legea despre insrucția poporală să se csecute mai cu succes, ca până acum. Când iau și eu cuvântul față de proiectul de sub discuțiune, îmi cer scuzele, dacă nu voi fi în stare, a-mi desfășura ideile în limba maghiară cu deplină claritate. Cu permisia D-Voastră amintesc, că până pe a V. cl. gimnasială drept, că am învățat și unguresce, dar deja din cl. VI nemțesce și unguresce, în a VII și a VIII numai nemțesce,

maturitatea am depus-o în Cașovia nemțesce, după aceea am învățat șese ani în Roma latinesce și italinesce nici odată însă n'am studiat în școli românesce. După aceea șese ani am propus în Ghorla teologia latinesce apoi am ajuns ca secretar metropolitan, și mai târziu ca Episcop la Logoj. A trebuit să predic românesce, să concipiez românesce, și azi sunt în poziția, că trebue să duc corespondență în cinci limbi: în limba moartă latină și în alte patru limbi vii. De aceea îmi cer scuzele, dacă nu toate expresiunile îmi vor fi potrivite.

~~Proiectul din chestiune îl văd vătămător trimis dată față de părinți, fiind că spre a înăspri obligamântul de a cerceta școala, declară de transgresiune, ce e de a se pedepsi cu 100 cor., faptul, când părinții nu și-ar înscrie la școală copiii, obligați la frecuentarea ei; mai departe pedepsește cu 30 cor. pe aceia, cari și numai într'o zi n'ar cerceta școala. Această dispoziție este foarte aspră și cum s'a esprimit dl episcop refomat Antal Gábor, este și extrem de strictă. După a mea părere de aceea, pentru că obligamântul de a cerceta toți copiii școala, după părerea tuturor pedagogilor, nu poate fi realizat nicăiera pe deplin. Aceasta a provăzut-o și proiectul când a permis dispensarea de la școală nu numai pentru cei cuprinși de boale lipicioase și pentru cretini, fără și pentru aceia, cari locuiesc mai departe de școală ca trei kilometri; dar o demustră convingerea tuturor statelor, chiar și a statului ungar, că e cu nepuntință, ca toți cei obligați să-și cerceteze școala. Cu deosebire e cu nepuntință aceasta prin localitățile muntoase. Art. de lege XXXVIII—1868 dispune asupra școlilor ce sunt de a se înființa prin cătune. Legea din 1868 nu face amintiri de satele de munte, dar chestiunea aceasta și acolo e tot atât de gravă. Inspectorul de școale din comitatul Clujului de pildă, scie foarte bine, că în comuna Retitál a cărei estindere e de aproape 80 Km. □ și casele îi sunt foarte împrăștiate, nu pot fi constrânși la cercetarea școalei toți cei obligați. Așa dar, dacă din cei 500 mii, cari nu se bucură de in-~~

strucțiune substragem numărul acelor care, din cauze fizice și morale nu pot cerceta școala, ori numai cu mari greutateți, atunci numărul de 500 mii scade foarte tare și noi tare ne-am putea bucura, dacă la noi barem 82% ar putea cerceta școala.

Gădesc vătămătoare ordinațiunea aceasta pentru părinți și pentru faptul, că mulți dintre ei sunt într-astfel de împrejurări materiale și morale, cât nu sunt în stare a-și îmbrăca toți copiii obligați la școală și astfel, câte un copil obligat la școală e constrâns a șede în casă din Novembre până în Martie. Să considerăm și aceea, că mai ales în ținuturile românesce, mama nu-și prea poate lăsa copila de-a casă, având trebuință de ea în gospodăria casei; în tot decursul iernii mama toarce, țese în, cânepă, lână și bumbac, și copila de 10, 12, 15 ani îi dă mâna de ajutoriu. S'a întâmplat cu mine, că făcând visitațiune prin comitatele Caraș și Timiș n'am aflat la școală nici o singură copilă. Aceasta e o impregiurare foarte momentuoasă, pentru că dacă soția nu se îngrijesce de aceea, ca să-și îmbrace bărbatul, copiii și servitorii cu haine țesute de ea, atunci soțul ei merge la vladica și se plânge, că nu-i trebuie femeia aceea, pentru că nu-și împlinesce datorința de consoartă. Trebuie să meditam serios, că oare folositoriu e pentru patrie și cetățeni, dacă împedecăm pe mamă, ca să se îngrijască de îmbrăcarea familiei? Legea le-a prevăzut toate acestea, și pentru aceea § 53 din Art. de lege XXXVIII—1868 dispune, că băiatul de 10—12 ani nu s'ar numai 6 luni să umble la școală, la băieți mai mari de 10 ani în satele, în cari locuitorii se ocupă agricultura, senatul școlastic poate permite, ca pe timpul, când e lucrul câmpului mai mult, copiii, afară de celea doae luni vacanță, încă doae luni să nu umble, de cât la școala de Duminecă.

Di referent zice, că celea șese luni sunt prea puține, dacă în celea doae luni copilul de 10—12 ani nu poate fi constrins, de cât la școala de Duminecă. Prin proiectul de față nu numai că ștergem favorul, de care s'ar fi bucurat băiatul respectiv ori părinții lui, ci mergem și mai departe și pretindem, că dacă respectivul băiat de 12 ani trecut, nu corespunde condițiunilor cuprinse în §. 14. al proiectului de lege din cestiune, atunci e datoriu să mai umble încă un an la școala de toate zilele. Cassează dar acest proiect favorul, ca băiatul în ultimii ani să umble numai la școala de repetiție și pe lângă acestea îl mai coarștrânge eventual la un an de școală, dacă nu-i în stare să-și însușască în un așa grad limba magiară, ca între impregiurările, între cari trăiesce, să-și poată exprima curat și esact gândurile și să scie ceti fluent, scie după ortografie, calcula. Iertati-mă! dar acestea sunt nesce pretensiuni atât de grele, în cât une ori nici chiar tineri, cari au sfârșit gimnasiul, nu sunt în stare a le duce în îndeplinire. Cu mine s'a întâmplat odată, de am recomandat de subnotariu la președintele tribunalului pe un tiner jurist, care de alt cum era magiar, și l-am rugat să-l propună spre a fi numit și am primit de la președintele

tribunalului răspunsul, că cum pot cere așa ceva de la el, când respectivul concurent nici nu scie scie corect ungeresce. Cum s'ar putea dar pretinde dela copilul de 12 ani, care nici nu e magiar, ca să învețe în așa măsură ungeresce, în cât, să-și poată exprima corect ideile și să scie scie și ceti fluent? Cel puțin pe baza esperințelor, ce și le-au câștigat dnii inspectori școlari la fața locului, s'ar putea constata, că aceasta e o așa pretensiune, cât nici în școalele cu limbă de propunere magiară, nu se poate realiza. Vătămătoriu află proiectul, și pe baza enunțiațiunilor dlui ministru, că proiectul nu e încă întru toate cristalisat, îndrăznesc a spune, întru cât îi află dispozițiile din cale afară severe.

Îl află vătămătoriu din punct de vedere al comunelor bisericesci, pentru că lipsesce senatul școlastic bisericesc de dreptul, ca el să dispenseze de la obligamântul de a cerceta școala pe pruncii, cari au causă suficientă, și dreptul acesta îl transpune reprezentanții comunei politice. Dispozițiile §. 2 din Art. XXXIII—1868, așa dară le ia de la senatul școlastic și le transpune antistei comunale. Mai departe aceea comună bisericescă, care începând cu anul 1875 a contribuit la fondul de pensiuine a învătătorilor cu jertfe materiale, e espusă la aceea, că învătătoriu ei neputând să presteie un așa rezultat, cum am arătat mai înainte, va fi pensionat.

Guvernul astfel capătă dreptul, că pe respectivul să-l trimită de urgență în pensiuine pe calea administrativă și ast fel învătătoriu acela ar primi pensia ori escontentarea finală din fondul, la care de esemplu comunele bisericesci greco-catolice române de 27 ani, au contribuit cu 700 mii cor. în loc ca venitele acestui fond să fie întrebuințate numai pentru pensionarea învătătorilor bătrâni, cari, au împlinit 40 de ani de serviciu.

Dar e vătămătoriu pentru comunele bisericesci proiectul din cestiune și pentru aceea, pentru-că învătătoriu respectiv poate fi amovat de la post sau pentru neglijență sau pentru lipsa de progres sau pentru direcție contrară statului, iară complotarea oficiului cade în competența guvernului. În cazul al doilea, dacă aceasta n'ar duce la scop, simplaminte școala s'ar închide. Dar aceea comună bisericescă, care a edificat locaș corespunzătoriu legii, și — să nu credeți cum că inspectori școlari tractează cu cruțare în atari casuri, pretinzând ca școalele să corespundă în toate privințele legii, — în atari sate în cari ferești duple nici nu cunosc și case padimentate nici nu sunt, dar față de edificinl școlaei le pretind toate acestea, ca sala de propunere să fie înaltă de 4 m. și ușile de 3. m. zic, comuna bisericescă, care și-a zidit o atare școală, oare ce va face cu acest edificiu, care a costat mii și mii de floreni, și a fost zidită cu bani împrumutați, dacă va fi închisă?

Dar nu numai vătămătoriu, ci fatal e acest proiect de lege față de învătătorii de până acum, pentru că, să binevoiti a lua în considerare, că aceștia și-au câștigat diplomele în pedagogii înzestrate cu drept

de publicitate, și dela acestia se pretinde acum atare progres pe terenul instrucțiunii limbii magiare; deși e mai pe sus de ori ce indoială, că în noi se poate esperia mare zel, executare promptă a datorinții și mare diligență, și pe terenul instrucțiunii limbii magiare să ajung rezultate foarte vrednice.

Mă rog să nu credeți, că noi ca superioritate bisericească nu pedepsim cu asprime pe învățătorul acela, care își neglija oficiul. Îl și destituim din post dacă e de lipsă. Să nu credeți, că lucrul acesta noi îl neglijăm. În privința aceasta facem totul, ce putem face. Acum însă dacă respectivul învățătoriu, care și-a câștigat diploma cu multă trudă și jertfă, nu poate arăta rezultat îndestulitoriu superioritatea civilă ar avea dreptul a-l amova din post și a-l dimitte cu pensie puțină sau cu escontentațiune finală, ce va să facă respectivul, care numai cariera aceasta o pricepe, pe care a muncit până acuma, dacă va fi trimis în chipul acesta în pensiune? Ce privește partea disciplinară a cestiunii § 132 al articolului de lege XXXVIII din anul 1868 prevede neglijența în oficiu, fapte punibile morale și crime civile, la cari noi mai adaugem și fapte punibile în potriva bisericii, pentru că învățătorii în mare parte sunt și cantori. Aceste sunt cauzele pe baza cărora un învățătoriu prin o judecată ridicată la valoarea de drept poate fi amovat din post. Întru pedepse e și subtragerea pensiunii, deși respectivul și-a câștigat la aceasta drept prin cotisațiuni anuale. Proiectul acesta din cestiune acum nu atinge faptele punibile din punct de vedere moral, dar dreptul de a pedepsi neglijența îl ia din mâinile superiorității bisericești și îl dă comisiei administrative. Pentru neglijență, ținută contrară întregității statului, și fapte punibile din punct de vedere civil va sta sub jurisdicțiunea autorității civile, pentru faptele punibile sub tribunale regesci, din punct de vedere moral sub judecata ecleziastică. Eu mă tem numai, că pe lângă o atare procedură după nici un for nu-și va putea implini datorința cu deplină energie. De alt cum acești învățători au de a se lupta cu greutatea foarte mari, când le vine timpul să capete primul sau al doilea quinquenal, comuna care plătește pe respectivul învățătoriu abia așteaptă să se ducă în altă comună, ca să nu trebuească să plătească primul sau al doilea quinquenal.

Aceasta o vedem cu deosebire la alegeri unde suplică câte 4—5 învățători diplomați și unul, care a sfârșit preparandia, dar nu are diplomă și atuncia trec peste cei 3—4 diplomați și-l aleg pe acela, care încă nu are diplomă, pentru-că acestuia încă cinci ani de zile nu trebue să-i deie quinquenal; iar dacă am restringe drepturile senatului școlastic ne putem aștepta la aceea, că acestia să abzică de serviciile ce și așa le prestează gratuit și să nu aflăm pe viitoriu membrii în senatele școlastice să nu pregătească repartițiunea și preliminariul de spese etc. Cu atari greutatea au să se lupte partea cea mai mare a învățătorilor, numai așa se poate dară rezolva favorabil cestiunea, dacă pretorele,

protopopul, preotul și inspectorul de școală și cei alalți factori, toți ar lucra mână în mână, și ast fel multe greutatea ar putea fi învinse.

Dar și de aceea pentru-că nu tot omul are aceleași aplicări și aspirații, abia se poate educațiunea poporală întru toate manua după aceleaș norme.

Fu în fie care săptămână țin ședințe de 2 ori unde se partractează și toate afacerile școlare, și se mă credeți, că celea mai multe lucruri ni le dau cestiunile școlare. Am atare edificiu școlastic, care a fost zidit înainte de aceea cu 20 ani, atunci a fost corespunzător scopului, de atunci însă înmulțindu-se numărul copiilor obligați de a cerceta școala, nu mai corespunde.

Ce privește partea ultimă a proiectului din cestiune o află vătămătoare pentru superioritatea bisericească, pentru că îngreunează în multe privințe chestiunea creșterii și calificării învățătorilor. Nu le înșir aceste din nou, fără mă alătur la celea ce le-a zis Ilus. Sa Steinberger Ferencz și Várossy Gyula.

Dacă la preparandiile cu caracter confesional calificatiunea învățătorilor e numai știrbită de primul grad și nu definitivă, atunci e vaza preparandiilor acestora, cari până atunci au făcut serviciu bune, iar elevii respectivi vor avea să sufere nedreptate prin aceea, că calificatiunea și-o vor putea câștiga numai înaintea unei comisii de stat. Departe să fie de mine, ca să voiesc a împedeca, ca statul să nu pretindă o calificare mai intensivă, dar rugarea mea ar fi, cum că confesiunile să-și poată susține și mai departe preparandiile cu dreptul lor de calificare, dacă nu pentru țara întreagă, cel puțin pentru conaționali și coreligionarii lor cum au fost până acum. Dacă apoi cineva vrea să ajungă învățătoriu în oraș mai mare, sau la o colonie de fabrică ori mine, atunci să-și câștige și altă calificare, dar pentru împrejurările noastre preparandiile de până acuma sunt foarte bune, și prin urmare să nu li se iee dreptul de calificare, care până acuma au fost în mâna lor.

Și aceasta o susțin cu dovezi prin relațiunile din Ardeal și prin legi. Părțile ardeleni au legi despre libertatea religioasă, dintre care Art. de lege LV din anul 1791 zice, că „în interesul păcii și liniștii confesiunilor recepte nici o confesiune receptă să nu-i poată lua celeialalte biserica, turnul, clopotele și fondul parohial“. Mai departe să le fie permis tuturor confesiunilor recepte, superiorilor bisericești și patronilor, ca peste tot locul, în orașele libere regesci, în opide, sate și în ori care alte locuri, credincioși de aceeași confesiune să-și poată zidi și susține biserici, turnuri, clopotnițe, cimiteri și școli. În sfârșit toate confesiunile din Ardeal în tenoarea acestui articol de lege sunt asigurate, că bisericile, turnurile, cimiterile, gimnasiile și colegiile, cari le au în posesiune acum, ori care le-ar zidi de aici în colo în ori ce vreme le vor putea folosi liber și nici când nu vor fi conturbate în lucrarea lor. Se nasce întrebarea acum, dacă legislațiunea poate fi astfel obligată ori ba. Atâta însă e fapt, că legis-

laținea s'a obligat, că de aceste lucruri nu se va atinge și nici odată nu le va conturba. De present suntem în posesiunea unui drept pe baza căruia ne cualificăm învățătorii greco-catolici. Acum vine proiectul și zice că dreptul acesta ni-l ia. Se poate să zică cineva, că legile ardelenesci s'au prescris, convingerea mea e că nu s'au prescris pentru că §. 14 din articolul de lege XLIII anul 1868 repețesce lucrul de mai sus. Se spune adecă: Toate legile Ardealului, care regulează dreptul de iurisdicțiune proprie, libertatea, egalitatea de drept, relațiunea respective cercul de competență a tuturor confesiunilor recepte de pe teritoriul Ardealului și a părților numite ungurene aduse mai târziu, toate acestea, legi ale Ardealului, nu numai că se păstrează intacte, fără se estind și asupra confesiunilor gr.-și armeno-cat. și greco-orientale. Așa dară e o atare lege aceasta, care pentru noi e „magna charta“ și care în cestiunea aceasta nu ar fi consult a se ignora, pentru că pacea și liniștea Ardealului pe terenul bisericesc este legată de aceste. De aceea mi-am luat libertatea, ca să-l rog pe Escelența Sa Dl ministru, ca la prelucrarea proiectului de lege să fie cu posibilă considerare față de relațiunile, pe cari aici mi-am luat libertate a le desfășura și sum convins, că dacă aceste argumente vor fi luate în considerare și apretiate pe deplin acest proiect de lege așa va ajunge înaintea noastră, că nu va mai avea nime causă basată, ca să-l atace nici în casa deputaților, nici în casa magnaților.

† Ilie Curescu

Poporul și biserica noastră a perdut un vrednic și credincios fiu. Președintele Comunității de avere, *Ilie Curescu*, a adormit în Domnul, după un morb scurt dar greu, Vineri la 11/24 Iunie dimineața. Vestea despre reposarea lui s'a lătit ca fulgerul și a umplut de durere inimile acelora, cari au știut apretia caracterul lui firm și activitatea lui zeloasă.

Înmormântarea va avea loc Duminecă în 13/26 Iunie la oarele 2 d. a.

De astă dată ne vom mărgini a face o scurtă biografie a mult regretatului adormit în Domnul. S'a născut în 13 August 1838 în Domașnia. După absolvarea școalelor elementare și normale prescrise pentru tinerii din confiniul militar a intrat în institutul militar din Caransebeș, așa numita școală regimentală, iară după absolvarea acesteia a intrat în institutul militar din Wiener-Neustadt (Militärlehrer-Institut).

În 1855 fu asentat, iară în 1856 înaintat de corporal, în 1863 de cadot sergent (Cadet-Feldwebel) ca profesor la școala militară din Caransebeș, iară în 24 Aprilie 1866 fu înaintat de oficier și totdeodată numit comandant al școalei militare numite. Acest post l-a ocupat densus până la desființarea graniței, după carea, în 1872

fu transferat la regimentul de infanterie Nr. 31, mai apoi la 1873 fu pensionat în urma propriei cereri.

În decursul servițiului militar activ a luat parte în resboaele din 1859 și 1866.

Trecut la pensiune a fost activ pe toate terenole vieței publice punându-se în servițiul intereselor poporului nostru. Astfel a fost membru al comisiunei locale pentru împărțirea pădurilor între erariu și foștii grăniceri (dela 1874 până la 1879), în care calitate a făcut neprețuite serviții grănicerilor prin pășirea sa resolută și neinfricată, cu carea nu numai a pus stavilă încercărilor de restricțiune, ci a obținut chiar și favorisări; a fost președinte și prețuitoriu al comisiunei cercuale și membru în direcțiunea catastrală pentru staverirea dărei de stat. Dela 1879 până la retragerea generalului Traian Doda a fost membru în comitetul Comunității de avere, iară dela retragerea generalului Traian Doda a condus comunitatea de avere ca președinte. Este membru fundator al Reuniuni române de cântări; membru pe viață al Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român, al Societății pentru crearea unui fond de teatru român; membru fundator al Reuniunei învățătorilor confesionali din diecesa Caransebeșului etc.

Are mari merite pentru înființarea reuniunii officianților (Beamtenverein) din Caransebeș, a cărei președinte a fost din 1884 încoacea; apoi are parte leonină la înființarea societății comerciale „Severineana“, a cărei președinte a fost. A fost reprezentant comitatens și orașenesc. În sinul bisericeii a ocupat posturi de onoare anume: ca asesor consistorial, asesor suplent în Consistoriul metropolitan, deputat sinodal și congressional.

Odihneasă în pace!

Lecțiuni din Religieune

16. Chemarea lui Moise

(Urmare)

IV

a) Dumneșeu ascuită rugăciunile celor asupriți, căci singur zice: „*Cheamă-mă în ziua necăzului, mântui-te-voi și tu mă vei prēmări*“ (Psalm 50, 15).

b) *Darnl lui Dumneșeu face tari pe cei slabi.*

V

Ce sē facem în necazuri? Sē cerem ajutoriul lui Dumneșeu. Cu ce vorbe ne poruncesce Dumneșeu sē cerem ajutoriul Lui, când suntem în necazuri? „*Cheamă-mă în ziua necăzului...*“ Când ai fost tu în primejdie (așa întrebăm pe un copil, care a căzut pe gheață ori în apă)? Ce trebuie sē facem în nacazuri...? Cum te rogi tu?... Și ce făgăduesce Dumneșeu celor

ce cer ajutorul Său? Că îi va mântui. Cu ce vorbe zice Dumnezeu aceasta? „*Chemă-mă, mântui-te-voi*“. Însă Dumnezeu cere ceva de la noi după aceea; anume? Să-l prăimărim. Cum zice Dumnezeu? „*Chemă-mă... și tu mă vei prăimări*“. Pentru ce să-l prăimărim? Pentru că ne-a scos din năcazuri. Cum îl prăimărim? Îi mulțămim, îl laudăm: „*Lăudați numele Domnului...*“ (Ps. 135. Polileul). „*Domne auzi rugăciunea mea, ia aminte cererea mea, întru adevărul Tău ascultă-mă după dreptatea Ta...*“ (Psalm 143).

Ce putem învăța noi de la Moise? (Încredințeză Domnului calea ta...“ „Cugetările mele nu sunt cugetările vostre...“ „Dumnezeu păzesce pe cei ce-l iubesc“).

Asemănați chemarea lui Moise cu chemarea lui Avram. Chiemarea lui Iosif... chiemarea preoților, a învățătorilor, a părinților a noastră... Spuneți ziceri, din cari se vede cei chiemarea noastră! „Să iubesci pe Domnul Dumnezeul tău... pe aproapele tău...“

Mai sunt și astăzi locuri sfinte, unde noi vorbim cu Dumnezeu? Bisericiile. Când vorbim noi cu Dumnezeu? În rugăciune... Ce rugăciuni cunoșteți voi?...

În legătură cu această unitate metedica arătând copiilor, că întocmai cum s'a arătat Dumnezeu lui Moise fără de veste, tot așa se va arăta Dumnezeu și când va judeca lumea — se propune și al treilea tropariu (cu „*Și acum...*“) din **Rugăciunea de dimineață**: *Fără de veste Judecătorul va veni...*

(Va urma)

Apel

Deja în anul 1898, ne-a fost declarat edificiul școlar ca necorăspunzătoriu. Cu toate acestea, cu chin și vai s'au ținut prelegeri în susnumitul edificiu, până cu finea anului școlar 1902/3, când amenințați fiind cu pierderea școlii, demolând edificiul cel vechiu, am decis a ridica un edificiu nou școlar.

În decursul acestor 5 ani, am spesat și cu repararea bisericii, care era în starea cea mai deplorabilă; am clădit și supraedificatele parohiale și toate acestea prin repartii pe popor.

Acum veni și rindul școlii, dar starea miseră a poporului, — potențată chiar și prin neproductivitatea anilor din urmă, — nu ne permite ridicarea așa în grabă a școlii, de aceea Preavenerabilul Consistoriu arhidiecesan, prin înalta-i rezoluțiune de datto 4 Decembrie anul trecut, Nr 12646 școl., ne-a conces o colectă pe calea aceasta, în favorul școlii noastre din comuna Boroșneul-mic, comitatul Trei-scaune (Háromszék).

Vă rugăm deci ca pe unii, cărora Vă zace la inimă învățătura, cultura și ridicarea neamului nostru, a veni în ajutorul școlii noastre amenințate cu închidere din partea autorității competente, căci știut este, că de vom perde școala ne pierdem și biserica și neamul, — și totodată a îndemna și pe alții din

apropierea, ori cercul cunoscuților D-Voastră, a contribui cât de puțin pentru salvarea școlii noastre.

Listele de colectă cu rezultatul lor Vă rogăm a le trimite la adresa parohului local Ioan Marin în Boroșneul-mic (Kisborosnyó) comitatul Háromszék, cel mult până în 31 Iulie 1904 st. v.

Ofertele benevole vor fi cuitate în ziarul nostru oficios: „Telegraful Român.“

Sperând, că rugarea noastră va afla calzi și marinimoși sprijinitori, ne semnăm:

Boroșneul-mic, în 13/26 Ianuarie 1904.

Pentru comitet:

Ioan Marin, paroh. *Nicolae Stancu*, învățătoriu, *George Gabor* și *Nicolae L. Anghel* epitropi.

Notă: P. T. Prea Onorați Domni, dela officii protopresbiterale și parohiale, cărora li s'au trimis apeluri tipărite separat, sunt rugați prin această cu profundă stimă, să binevoiască, continuând colecta a ne trimite listele de subscripțiune cu ori și ce rezultat până cel mult la expirarea termenului amintit în apeluri, ca astfel, cei subscriși sub apel să-și poată da sama, despre colecta primită la forurile competente.

Varietăți

Dare de samă. În Dumineca tuturor sfinților, cu ocaziunea peregrinajului la „*Peatra scrisă*“ s'au încasat dela miruit și botezat suma de 102 cor. 89 f. Tot atunci au mai donat următorii peregrini din Mărul: Afilon, Nesa și Ion Franț Nr. 1, 1 coroană; Ana Almajan Nr. 2 pentru Nicolae, 1 coroană; Avram și Lena Popoviciu Nr. 3. 1 coroană; Toni, Marta și Marie Weith Nr. 137, 1 coroană, deci preste tot s'au încasat suma de 106 coroane 89 fileri. Din această sumă s'a plătit pentru lemnul de brad și construirea unui altariu, în care se seversesce st. Liturgie, precum și o trăsură: 32 coroane și 58 fileri, deci mai rămâne 74 coroane 31 care sumă s'a transpus epitropiei protopresbiterale din Caransebeș spre scopul edificândei Capele. Armeniș la 8 Iunie st. n. 1904. *Ilie Pepa* paroh gr. or. rom.

Mulțămită publică. În numele comunelor noastre bisericesci din Sadova-noauă și Slatina-mică vin și pe aceasta cale a exprima călduroasa noastră mulțămită evlavioșilor noștri creștini pentru frumoasele daruri dăruite pe sama sfințelor noastre biserici din Sadova-noauă și Slatina-mică, și adecă: agr. Chiriac cu fratele său George Rain cu soțiile și familia lor au dăruit la sfințele Pasci a. c. sfințele prescuri cu toate cele atârănătoare și de trebuință la sântă Învierea Domnului, anume: smirnă, tămăe, lumini, unt de lemn, melul, vinul, prau și un măsai frumos cu un șofeu după usul comunei. Întru asemenea și vrednicul de onoare agronom Samfii Stoica, cu soția lui Anastasia din filia Slatina-mică au donat și în anul acesta 1904, precum și în anii trecuți 1902 și 1903 sântei biserici sântele Prescuri (Pascile) și cu un cuvânt iarăș

toate cele de trebuință pe săntele sărbători ale învierii Domnului; pe lângă toate aceste au mai împodobit săntul prestol cu 6 sfeșnice de argint cu lumini în ele foarte frumoase în preț pe 120 coroane. Iară Onoratul Epitrop Ioan Mica din Sadova-noaună au donat săntei biserici din Sadova 3 perdele la ușile săntului altariu foarte frumoase, cari veselesc fața săntului altariu privind la frumșeta lor, în preț de 60 cor., asemenea și epitropul primariu Măxim Stepanescu, și iară cu epitropul Ioan Mica, apoi servitoriul săntei biserici Ilie Grigoroviciu cu fratele său mult onoratul și evlaviosul creștin George au dăruit o cruce de lemn toată aurită cu pene de repizi cu icoana restignirea Domnului Isus Cristos pictată, în preț de 41 coroane. Aceasta cruce s'a purtat și se va purta cu ocaziunea precesiunii cei mari la „Piatra scrisă“ în tot anul la Dumineca tuturor și la litiile mici din prejurul hotarului nostru comunal. În fine iarăș vrednicul de onoare și mult iubitoriul de săntă maică biserică George Grigoroviciu cu soția și familia sa au dăruit 2 prapori de colorare vânăta în preț de 62 cor. Acestea iarăș se vor întrebuința la primirea săntei litiei cei mari dela „Piatra scrisă“. Iară agronomul Nicolae Măranu din Slatina-mică din indemnul său creștinesc au cumpărat pe spesele lui proprii una sfiță cu toate cele atârătoare de ea, și un prapor foarte frumos toate cu prețul de 126 cor. și iarăș din filia Slatina-mică evlaviosul creștin Vasile Dragomir cu soția sa și bunica sa au dăruit o cruce de lemn foarte frumoasă și pictată cu restignirea Domnului nostru Isus Cristos în preț de 30 coroane. Toate aceste daruri frumoase s'au sfințit prin subscrisul implorându-se darul săntului Duh preste dînsele. Pentru toate aceste fapte marimoase vrednice de imitat, Prea bunul și mult înduratul Dumnezeu să-le respălătească din darul său cel ceresc. *George Ivaniciu* preot.

La esoposiția internațională de pictură și sculptură, care s'a deschis anul acesta la 1 Iunie în München, aflăm între numele esoposiților și numele Bănățanului *Alexandru Liuba*. „Pesti Hirlep“ într-un număr trecut îi aduce laude numindu-l măestru destul. Îl felicităm.

Bibliografii

Consistoriul diecesan al eparhiei Caransebeșului în ședința sa din 20 Maiu a. c. Nr 1514 Sc. a aprobat următoarele cărți:

Istorie Religioase-morale, I. Carte de Religieune pentru școalele elementare, de *Dr. Petru Barbu*.

Preparațiuni la cărțile de religieune pentru școalele elementare ale prof. Dr. Petru Barbu de *Petru Buzera*: I. *Istorie Religioase-morale*.

Biblioteca populară a „Asociațiunii“. Icoane din

Istoria Grecilor vechi. Partea II de Victor Lazăr. Nr. 9 Prețul 20 fileri.

Cărțile Săteanului român. Nr. 1. Schițe din popor de George Stoica. Prețul 10 bani. Nr. 2. Păcatele noastre de Petru Suciu. Prețul 15 bani. Editura foii populare „Răvașul“. Tipografia „Carmen“ în Cluj.

„*Istoriografi vechi, istoriografi noi*“. A apărut și se poate procura de la librăria arhidiecesană din Sibiiu broșura *Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechii metropolii ortodoxe române, de Teodor V. Păcășian*. Prețul 2 coroane, plus 20 fileri pentru poșta. Cartea o împărțită în următorii capitli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noaua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vrădislav. Mănaștirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Încheiere. — Se poate procura la Librăria Diecesană în Caransebes.

Emil Sabo: Căntece. Blaș, Tipografia Sămin. Arhidiecesan, 1904. 100 pag., 8°. Prețul 1 cor.

Protocolul congresului național-bisericesc ordinariu al metropoliei Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit în Sibiiu, la 1/14 Octobrie 1903. Prețul 2 coroane. Sibiiu. Edițiunea metropoliei 1903.

Publicațiune

Se aduce la cunoștiință publică, cumcă pământul fundațiunei școalei confesionale gr. or. rom. „Ecatarina Iancu“ din **Gilad**, constătătoare din 60 de jugere catastrale parte pământ arătoriu, parte finat în călcătura „Gaiul-oacheș“, lângă hotarul comunei Offsenița se va arenda pe 6 ani pe calea licitațiunei publice.

Licitațiunea se va ținea în 20 Iunie (3 Iuliu) a. c. la 11 oare ante-meridiana în sala școalei gr. or. române de prunci din loc.

Prețul de esclamațiune e 1200 de coroane, de după care sumă licitații vor depune nainte de licitațiune 10% ca vadiu.

Înainte de licitațiune se vor publica condițiunile de licitațiune și de arenda.

Gilad, din ședința comitetului parohial, ținută a 21 Aprilie 1904.

Aureliu Dragan
presed. comitet. paroh.

Iosif Badescu
notariul comitet paroh

Nr. 332. F. G.—1904.

Concurs

Spre scopul conferirii de stipendii din „**Fundațiunea lui Gozdu**“ pe anul școlar 1904/5 pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de

cadeți militari la armata comună și honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notariul public:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților provăzută cu clausula parohului competent, că și de present aparține la biserica greco-orientală română;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școalele medii atestatul despre anul școlar 1903/4 iar cei de facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul dirigătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date pozitive despre această avere și trebuie să fie scris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie scris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arăte, în petițiunea sa, specilitatea la care, și locul unde voiesce a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei-ce voiesc să studieze în străinătate, au să arăte necesitatea de a face studii în străinătate ca la casul, dacă li-se va vota stipendiu, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvirea școalelor militare de cadeți, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condițiunilor stabilite în acest concurs (p. I. a—c, 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor estrada comandai școalelor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentata fundațiunii lui Gozsdu (Budapesta, VII. Holló-utca 8 sz) până la 5. August st. n. a. c.

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor ca până la termenul sus indicat, și pe lângă observarea p. 3 din acest concurs, să arate rezultatul studiilor din anul școlar 1903/4, căci altcum li-se va sista stipendiu, respective nu vor căpăta ajutoariul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după termenul scris, nu se vor lua în considerare.

9. În interesul espedării regulate, fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozsdu, ținută în Iunie 1904.

1—3 [25]

Comitetul.

Conform ordinațiunii Ven. Consistoriu diecesan ddo 22 Februarie 1903 Nr. 691 se escrie concurs pentru ocuparea definitivă a postului învățătoresc la școala conf. gr. or. rom. din **Criciova**, protopresbiteratul Lugojului, cu termen de recurgere până în 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu anual în bani gata 600 cor.
2. Pentru cumpărarea a 20 m² lemne pentru învățătoriu 60 cor.
3. Pentru cumpărarea a 20 m² lemne pentru școală 60 cor.
4. Pentru scripturistica învățătorescă 20 cor.
5. Pentru participarea la conferința învățătorescă 20 cor.
6. Pentru participarea la adunarea generală 24 cor.
7. Pentru curatorat 60 cor.
8. Cortel liber cu grădină pentru legumi.
9. Doauă jugere pământ estravilan.
10. Dela înmormântări, unde va fi poftit, 1 cor.

Dintre concurenți va fi preferit cel cu cunoștința muzicii vocale și instrumentale, cu scopul de a conduce corul deja înființat.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrua pe școlari în cântările rituale, a compune socoțile bisericesti și școlare și a purta agendele notariale ale comitetului și sindului parohial.

Dela recurenți se poftesce, ca înainte de alegere să se presinte — cu incuviințarea protopresbiterului tractual — în vr'o Duminecă ori serbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor ajustate cu cele de lipsă, adresate comitetului parohial gr. or. rom. din Criciova, să le înainteze Prea On. Oficiu protopresbiteral gr. or. rom. în Lugoj.

Criciova, din ședința comitetului parohial ținută în 6 Iunie 1904.

1—3 [27]

Ioan Pușcan

președintele com. parohial.

Nicolae Drăgălina

not. com. parohial.

În conțelegere cu mine: *Dr. George Popovicin*
protopresbiter.

Cu provocarea la literile Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 1 Maiu 1904 Nr. 1487 șc. ex 1904 se escrie concurs pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din **Zgribești** protopresbiteratul Logojului cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu în bani gata 600 cor.
2. 5 stânjeni de lemne
3. 3 stânjeni lemne pentru încălzirea safei de învățământ.
4. Pentru conferințe 30 cor.
5. Pentru scripturistică 10 cor.
6. Cvartir cu două chilii, cuiună, cămară, pivniță și grădină de 800 st. □
7. 1½ juger pământ arătoriu.
8. Dela înmormântări unde va fi poftit 80 fil., iar cu liturgie 1 cor. 60 fil.

După pământul dat în folosință alesul învățătoriu are a purta sarcinile publice.

Alesul învățătoriu are a purta cantoratul în și afară de biserică, mai departe are a purta scripturistica în comitetul și sinodul parohial.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați ca suplicele de concurs adresate comitetului parohial să le subscearnă Prea On. oficiu protopresbiteral în Lugoj.

Anii, de serviciu prestați în altă comună până acum, nu se compută la cvincevenale.

Concurenții au a se presenta, cu încuviințarea protopresiterului concerninte, în vre-o Duminecă sau sârbătoare în s. biserică — însă nici de cum în ziua de alegere — spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Zgribești din ședința comitelului parohial ținută în 2 Faur 1904. 3—3 [24]

Petru Ștopon
președ. com. par.

M. Groza
not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiteral tractual.

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din **Cireșul-Timiș** se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu în bani gata 600 c. eventual dacă învățătoriu ar folosi 2½ jugere pământ estravilan a cărui venit face 60 c. salariul în bani gata 540 c.
 2. Pentru lemne pe sama învățătoriuului 24 c.
 3. Pentru participarea la conferințe 10 c.
 4. Pentru scripturistică 10 c.
 5. Dela înmormântări unde va fi poftit 80 fil.
 6. Locuință liberă cu grădină de 800 □ stângeni.
- Alesul învățătoriu va avea a purta agendele scripturistice ale comitetului și sinodului parohial.

Pricepătorii de musica instrumentală spre a înființa și conduce corul vocal vor fi preferiți.

Pentru serviciile prestate mai nainte, comuna bis. nu acoardă nici un favor.

În fine recurenții sunt poftiți a se presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoarea în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic; iară concursele adresate comitetului parohial a le subșterne Prea On. Oficiu protopresbiteral gr. or. rom. în Lugoj.

Din ședința comitetului parohial ținută la 23 Mai 1904. 3—3 [23]

N. Jurca m. p.
președinte

D. Săcoșan m. p.
notariu.

În conțelegere cu Oficiul protopresbiteral.

Licitațiune minuendă

Pe basa încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 20-lea Maiu 1904 Nr 590 E. se escrie licitațiune minuendă pentru legarea zidului bisericei cu fer din comuna **Ilova** protopresbiteratul Caransebeșului pe ziua de 4/17 Iulie st. n. a. c. la 11 oare antemeridiane în biserică din loc

Prețul de esclamare 429 cornoane 69 fileri.

Reflectanții vor avea înainte de licitațiune a depune vadiul de 10%.

Specificarea de spese și măsuri se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Ilova în 9 Iuniu 1904,

1—3 [26]

Nicolae Jurca
preot ca preș. comit. parohial.

Subserisul cu onoare mă recomand onoratului public, care are trebuință de **căldări, căzane** și de tot felul de obiecte din **aramă** curată (fără plumb și falsificări). Primesc a îndestulă publicul cu cea mai mare acurateță pe lângă garanța cea mai sigură precum cu obiecte noi așa și cu renovări, cu prețuri moderate.

Sperez, că voiu fi onorat cu prețuitele comande.

Rămân cu deosebită stimă:

Sebastian Novac,

căldărariu

în Caransebeș. Strada bisericei catedrale Nr. 190.